

tuigen van het belang van de Europese Unie. Met een dergelijke slogan, destijds al omstreken, durft nu geen enkele partij meer aan te komen. "Europa", vooral in combinatie met het woord "crisis" komt al snel ter sprake in alle verkiezingsprogramma's. Voor twee partijen is Europa het absolute speerpunt van de plannen. Het standpunt van de PVV is bekend: Nederland moet uit de euro en zelfs uit de Europese Unie. Er mag geen Nederlandse euro meer naar de Europese noodfondsen en de gulden moet terug. "Hun Brussel, ons Nederland", noemt de partij van Geert Wilders dat.

Diametraal daartegenover staat D66. Volgens de partij kan Nederland op drie manieren reageren op de crisis: "weglopen voor Europa, doorgaan met pappen en nathouden, of Europa aanpakken en verbeteren. Iedere politieke partij moet nu kleur bekennen. Voor ons is het helder... Wij zeggen Europa JA."

Andere partijen zijn minder uitgesproken. De SP en VVD willen beide een "beter" Europa, geen groter. Betere samenwerking en minder regelzucht zijn de vaste mantra's. De SP wil net als de PVV af van een permanent Europees noodfonds. GroenLinks wil juist een groter noodfonds en eurolanden die samen garant staan voor hun schuld, invoering van euro-obligaties dus, net als bijvoorbeeld D66.

Opvallend is dat de VVD er zo ongeveer als enige voor pleit dat landen uit de eurozone gezet moeten kunnen worden als ze hun financiële huishouding niet op orde hebben. Nu is dat niet mogelijk, landen kunnen alleen uit eigen beweging de muntunie verlaten.

Het CDA heeft met D66 gemeen dat het de huidige Europese integratie wil 'afmaken', al schreeuwen de christendemocraten dat minder hard van de

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID

Huidig zetelaantal in de Kamer:

24

**Peilingen voorspellen: verlies
Uit het verkiezingsprogramma:**

- **Nederland uit de euro en uit de Europese Unie.**
- **Geen Europees reddingsfonds.**
- **Bankenbelasting wordt verdriedubbeld.**

daken. "De Europese Unie heeft Nederland veel te bieden", schrijft het CDA nogal gratis. Om er aan toe te voegen dat het "in het directe belang van Nederland" is "om van Europa een sterk werelddeel te maken". Kennelijk is Europa dat nu niet.

BANKEN

Vijf jaar na de uitbraak van de kredietcrisis staat beter toezicht op de financiële sector nog steeds op het programma bij alle partijen. Van SP en GroenLinks tot VVD en D66: ze pleiten allemaal voor meer en Europees toezicht op banken. De betreffende passages hebben de opstellers van de programma's kunnen kopiëren uit de teksten van de vorige verkiezingen want ook daar was toezicht alom aanwezig. Alleen de PVV neemt het woord Europa in dit kader niet in de mond, maar pleit wel voor "streng toezicht."

De SP vermeldt nog een bijzondere manier van toezicht, namelijk meer "democratisch toezicht" op de Europese Centrale Bank. Volgens de SP moet de ECB tegelijkertijd ruimere bevoegdheden krijgen. Behalve inflatie gaat het dan om bevorderen van werkgelegenheid en "fatsoenlijk verdeelde welvaart".

Behalve meer toezicht moeten banken ook stootvaster worden. SP en PvdA willen zelfs dat Nederlandse banken zich aan hogere veiligheidseisen moeten houden dan de internationale regels voorschrijven. Een van de manieren die veel partijen zien om bankieren minder risicovol te maken is een splitsing van banken. Risicovolle activiteiten worden gescheiden van de nutsfuncties van banken ten behoeve van consumenten en bedrijven. VVD en CDA zeggen niets over een dergelijke splitsing van banken.

De roep om minder risicovolle banken is vooral ingegeven om belastingbetalers te beschermen. Zij betalen immers de rekening

Huidig zetelaantal in de Kamer:

30

**Peilingen voorspellen:
fors verlies**

Uit het verkiezingsprogramma:

- **Belasting op financiële transacties. Uitzondering voor pensioenfondsen.**
- **Banken moeten meer reserves aanhouden dan de internationale minimumeisen.**
- **ABN Amro niet terug naar de beurs.**

OPVALLEND IS DAT DE VVD ER ZO ONGEVEER ALS ENIGE VOOR PLEIT DAT LANDEN UIT DE EUROZONE GEZET MOETEN KUNNEN WORDEN ALS ZE HUN FINANCIËLE HUISHOUDING NIET OP ORDE HEBBEN.